

Tallinna Ülikool

**VIIMSI S. M. KIROVI NIMELINE NÄIDISKALURIKOLHOOS ERAKOGUDE
FOTODEL JA MÄLESTUSTES 1946–1990**

ELU projekti portfoolio

Koostajad: Helena Aadli, Anu Kala, Johanna Leppmets, Marleen Meius, Anni Pere, Linda Grete Randla, Jüri Saealle, Jane Salm, Alexandra Savickis, Helina Silberg, Urmet Tambre, Emma Treiberg, Kadri Valter, Aveli Vendelin, Liilia Ploom, Loore-Liis Kauber

Juhendajad: PhD Barbi Pilvre-Storgard,

MA Airi Uuna,

Janek Šafranovski

Tallinn 2023

SISUKORD

1. PROJEKTI ARUANNE	2
1.1 Ülevaade ELU grupi liikmetest	2
2. PROJEKTI TAUST JA KIRJELDUS	4
2.1 Andmete kogumine	5
3. TEGEVUSTE KIRJELDUS JA SIDUSGRUPPIDENI JÕUDMINE	7
3.1 Projekti tegevuskava	7
4. PROJEKTI JÄTKUSUUTLIKKUS	9
5. MEEDIAKAJASTUS	10
6. ÕPIKOGEMUSE REFLEKTSIOONID	12
7. TULEMUSTE KOKKUVÕTE	17
8. KASUTATUD KIRJANDUS	18
9. LISAD	19
9.1 Näiteid kogutud visuaalsetest materjalidest	19
9.1.1 Lisa 1	19
9.1.2 Lisa 2	20
9.1.3 Lisa 3	21
9.1.4 Lisa 4	22
9.2 Näiteid suuliselt kogutud materjalist	22
9.2.1 Lisa 1	22

1. PROJEKTI ARUANNE

2022/23 õppeaasta kevadsemestril alustas ELU projekt nimega: „Viimsi S. M. Kirovi nimeline näidiskalurikolhoos erakogude fotodel ja mälestustes 1946 - 1990”. Kuna 2020/21 õppeaastal toimunud ELU projekt, mis uuris Vormsi elu pärast rootslasi aastail 1945–1990, osutus edukaks, siis otsustas Viimsi Rannarahva muuseum kutsuda ellu mälestused, mis puudutasid elu Viimsi S. M. Kirovi näidiskalurikolhoosis aastatel 1946–1990. Muuseumile on kättesaadavad ametlikud dokumendid ning selles sisalduv, kuid suulisi mälestusi sellest perioodist on kogutud vähe. Lisaks ei ole enam palju neid inimesi, kes mäletavad Nõukogude Eestis kehtinud režiimi ja piiranguid. Sellest tulenevalt oli projekti eesmärk koguda inimestelt, kes elasid või töötasid omaaegses Viimsi S. M. Kirovi näidiskalurikolhoosis, mälestusi, esemeid ja fotosid ning luua nendest arhiiv. Selleks, et arhiivi olemasolu ning teema kajastus jõuaks ühiskonnani, korraldasime näituse Viimsi Rannarahva muuseumis. Näituse fookuse hoidmiseks, võeti fookusesse tollaegsed kolhoosi peod ja tähtpäevad.

Eesmärgi saavutamist toetasid järgmised ülesanded:

- Tutvumine Viimsi S. M. Kirovi näidiskalurikolhoosi ajalooga;
- Informantide otsimine;
- Informantide intervjuerimine ning piltide ja mälestusesemete kogumine;
- Info analüüsimine ja piltide selekteerimine näituse jaoks;
- Näituse ettevalmistamine;
- Näituse avamine;
- Arhiivi loomine koostöös muuseumiga.

1.1 Ülevaade ELU grupi liikmetest

Käesolevas projektis osales 16 üliõpilast neljast erinevast Tallinna Ülikooli instituudist, kellest moodustus kolm alagrupperi intervjuude läbiviimiseks. Intervjuud viidi läbi enamasti paaris, ajavahemikul 15.03.23–04.05.23. Kokku viidi läbi 15 intervjuud.

Projektis osalesid:

Helena Aadli - 1. aasta nüüdiskultuuri uuringute magistrant

Anu Kala - 2. aasta integreeritud tehnoloogiad ja käsitöö eriala üliõpilane
Johanna Leppmets - 2. aasta Euroopa nüüdiskeeled ja kultuurid - inglise keele üliõpilane.
Marleen Meius - 2. aasta integreeritud kunsti, muusika ja multimeedia tudeng
Anni Pere - 3. kursuse ajaloo üliõpilane
Linda Grete Randla - 2. kursuse Aasia uuringute päevaõppe üliõpilane
Jüri Saealle - 1. aasta ajaloo magistrant
Jane Salm - 1. kursuse eripedagoogika kaugõppe üliõpilane
Alexandra Savickis - 2. kursuse eesti filoloogia üliõpilane
Helina Silberg - 1. aasta magistrant eripedagoog-nõustaja.
Urmet Tambre - 1.aasta magistrant organisatsioonikäitumise üliõpilane
Emma Treiberg - 4. kursuse klassiõpetaja integreeritud õppekava üliõpilane
Kadri Valter - 1. kursuse eripedagoogika päevaõppe üliõpilane
Aveli Vendelin - 1. kursuse eripedagoogika päevaõppe üliõpilane
Liilia Ploom - 1. kursuse eripedagoogika kaugõppe üliõpilane
Loore-Liis Kauber - 2. kursuse antropoloogia üliõpilane

2. PROJEKTI TAUST JA KIRJELDUS

Eesti lülitati Nõukogude okupatsiooni tagajärjel aastatel 1944–1991 poliitiliselt ja majanduslikult NSVL üleliidulisse süsteemi (põllumajanduse kollektiviseerimine, tööstuse integratsioon, muulaste immigratsioon). Kreegipuu (2011) toob esile, et lisaks poliitilistele ja majanduslikele ümberkorraldustele tuli välja vahetada või ümber hinnata vanad traditsioonid. Muuhulgas tähendas see ka pühade- ja tähtpäevakalendri asendamist uuega. See oli üks osa propagandistlikust „ajupesust”, sest ajaloosündmuste või isikutega seotud tähtpäevad pidid ju kaasa aitama uue mõttelaadi juurutamisele ning olema üks osa *homo soveticuse* (nõukogude inimene) kujundamise protsessist.¹

Koos sellega kaasnes maailmavaadete muutus, kõikide inimeste kaasamine süsteemi, kus kõik pidid osalema ühiskondlikus elus. Kõik eluvaldkonnad pidid alluma partei kontrollile ning olema vastavuses marksistliku ideoloogiaga, mis kehtis kõikides eluvaldkondades. Direktiivid ehk tegevuskavad jõudsid Eestisse (tolleaegsesse ENSVsse) Moskvast. Vaatamata sellele sai kohapeal tegutseda suhteliselt autonoomselt, kui selleks jätkus parteis piisavalt sidemeid ja inimesi. See kehtis ka majanduses, näiteks kollektiivsetes majapidamistes (kolhoosides). Sellistes asutustes oli suhteline autonoomia ning nad olid omamoodi „riik riigis” ehk sellised asutused, kus kehtisid omad reeglid ja olud, mis mõnevõrra erinesid teistest sarnastest asutustest. See puudutas tööliste palkasid, eluolu, tarbimist ja üldist eluviisi. Hea näitena saab tuua Viimsi S. M. Kirovi nimelise näidiskalurikolhoosi.

1950. aastal loodi Viimsis S. M. Kirovi nimeline näidiskalurikolhoos, mis oli oma ettevõtmistes väga edukas. Lisaks kalapüügile tegeleti kolhoosis ka veini-, konservide- ja šampooni tootmisega, karusloomade kasvatamisega, kala suitsutamisega ning suveniiride valmistamisega. Kõik need ettevõtmised aga tootsid nii palju tulu, et Kirovi näidiskalurikolhoos tõusis nn „miljonärkolhooside” hulka (Alaküla, 1998, 15–37). Koos sellega oli näha mõningaid üsna tüüpilisi tolleaegseid nähtusi, näiteks nagu juhtkonna/direktori mõjuvõimu – kuigi ametlikult igal pool räägiti „demokraatiast“ ja „võrdõiguslikkusest”, siis tegelikkuses kohalikud juhtkonna ning partei nomenklatuuri esindajad olid vägagi võimsad. Viimsis S.M. Kirovi näidiskalurikolhoosis oli selliseks inimeseks Oskar Kuul, keda lähemad kaastöötajad kutsusid peremeheks. (Šafranovski,

¹ Kreegipuu, T. (2011). Tähtpäevakalendri kujunemisest Nõukogude Eestis aastatel 1945–1985. Tuna. Ajalookultuuri ajakiri, 14(2), 68-90.

2020)² Kolhoos erines teistest kolhoosidest oma kõrgete sissetulekutega ja töödistsipliiniga, mis oli tingitud rangest juhtkonna kontrollist. Samal ajal teistes asutustes tööproduktiivsus oli üsna madal, valitses suur tarbekaupade defitsiit ning kõike pidi hankima (tavaliselt oma tutvuste kaudu).³

Koos kogu kommunistliku süsteemi kokkuvarisemisega ning Eesti taasiseseisvumisega lõppes ka Viimsi S.M. Kirovi näidiskalurikolhoosi ajalugu, kui 1990. aastal asutati osahinguga Esmar, mis hiljem reorganiseeriti samanimeliseks aktsiaseltsiks.

Kuigi Oleski ja Saluvere (2011) nendivad, et elu ENSV-s kestis pool sajandit ja selle mentaalseid mõjusid võime tajuda veel tänagi, siis nõukogude aeg on jäämas minevikku ning nende inimeste arv, kes seda aega mäletavad või on kogenud hakkab vähenema.⁴

2.1 Andmete kogumine

Projektiks vajaminev materjal koguti kvalitatiivsete intervjuudena. Laheranna (2008) sõnul on intervjuu abil võimalik jagada mõtteid, hoiakuid, seisukohti, teadmisi ja tundeid. Intervjuu võimaldab paindlikult vastavalt olukorrale ja intervjuueeritavale andmete kogumist reguleerida (Hirsijärvi et al., 2010, 192).

Intervjuueerimiseks kasutati narratiivset intervjuud. Laheranna (2008) sõnul võimaldab narratiivne intervjuu esitada intervjuueeritaval improviseeritud ja ettevalmistamata huvipakkuva sündmuse ajalugu, milles ta on osalenud. Narratiivsed intervjuud võimaldavad intervjuueeritaval anda ülevaate algisituatsioonist (millest kõik algas), esitada olulisi sündmuseid ning lõppresultaadi, intervjuueerija aga võib loo lõppedes esitada küsimusi tema jaoks ebaselgeks jäänud osade kohta (Laherand, 2008).

Projekti käigus intervjueriti 2023. aasta veebruarist kuni aprillini inimesi, kellel on olnud aastatel 1946–1990 kokkupuude Viimsi S. Kirovi näidiskalurikolhoosiga ning seal toimunud

² Šafranovski, J (2020). Kirovi kolhoos – palju küsimusi ja vähe vastuseid. Viimsi teataja. <https://viimsiteataja.ee/huvitavat/kirovi-kolhoos-palju-kusimusi-ja-vahe-vastuseid/>

³ Kaljo-Olev Veskimägi. Kuidas valitseti Eesti NSV-d. Kirjastus Varrak 2005. ISBN 9985-3-1119-1.

⁴ Olesk, S., & Saluvere, T. (2011). Millisena paistab meile nõukogude aeg?. Methis. Studia humaniora Estonica, 5(7).

pidude ja tähtpäevade tähistamisega. Informatidelt koguti nende mälestusi nii piltide, esemete kui ka suulise informatsioonina. Inimesi, kellega püüti mälestuste talletamiseks kontakti saada, otsis meie rühm Viimsi Rannarahva muuseumi, sotsiaalmeedia ning oma isiklike tutvuste kaudu.

Selleks, et kogumine oleks efektiivsem ja tööjaotus sujuvam, tegime enda rühmast kahe kuni kolme liikmelised grupid. Gruppide ülesandeks oli leida endale muuseumi, isiklike tutvuste või sotsiaalmeedia abil informante, kes oleksid nõus enda mälestusi ning pilte kolhoosi tegevustest jagama. Seejärel viis grupp läbi intervjuu ning materjalide kogumise valitud inimesega. Hiljem toimus saadud andmete osaline transkribeerimine ning teksti kohandamine muuseumisse mineva näituse jaoks.

Vahekaitsmise ettevalmistamiseks kogunesime kuueliikmelistesse gruppidesse, kus jagasime kogutud informatsiooni ning mõtteid. Samuti olime teineteisele küsimuste tekkimisel toeks. Lisaks valmistasime ette vahekaitsmise slaidid ja muu dokumentatsiooni. Osalesime vahekaitsmisel ning panime kirja saadud tagasiside, et projekt edukalt lõppeks.

Näituse korraldamiseks tulime taas terve grupiga kokku. Kõik jagasid enda kogutud pilte ning materjale. Panime paika näituse konkreetsema sisu ning plaani. Tegime piltidest valiku näituse jaoks, lähtudes näituse teemadest ning eesmärkidest. Jälgisime, et pildid kirjeldaksid võimalikult täpselt kolhoosi ajastust ja eluolu ning oleksid vaatajale huvitavad. Jagasime ära ülesanded, et valmiks portfoolio ja slaidid kaitsmiseks. Näituse korraldamisel oli suureks abiks muuseum ning Janek Šafranovski, kellel on juba säärase ürituste korraldamisega kogemusi.

3. TEGEVUSTE KIRJELDUS JA SIDUSGRUPPIDENI JÕUDMINE

Projekt on suunatud eeskätt Viimsi Valla elanikele, säilitamaks valla ajalugu tulevastele põlvvedele. Lisaks on suur väärtus ajalooliselt kogu Eesti rahvale, kuna Kirov oli oma ajastu edukamalt tegutsenud kolhoos kogu riigis. Projekt viidi läbi koostöös Viimsis asuva Rannarahva Muuseumiga, kelle huvi on kohaliku ajaloo kajastamine. Lisaks on muuseumil pikemas perspektiivis soov avaldada raamat S. M. Kirovi-nimelise näidiskalurikolhoosi ajaloost läbi kohaliku elanikkonna silmade.

Oleme tutvunud Viimsi Rannarahva muuseumi pakutavate võimalustega ning neist lähtuvalt pannud paika täpse plaani näituse korraldamiseks. 19. juunil avatakse pidulikult näitus, kaasates intervjueeritavad. Näitus on mõeldud kõikidele huvilistele. Samuti saab näitust kasutada koolides kohaliku ajaloo tutvumiseks. Kokku hõlmab näitus nelja erinevat ruumi. Nendest kolm väiksemat on teematoad, milleks on täiskasvanute peod, vabaõhuüritused ning lastepeod. Igasse tuppa paneme ülesse ligi 20 A3-suurusel vastavaid üritusi kujutavaid pilte koos tabavate pealkirjade, sündmuste kirjelduste, tsitaatidega informantidelt ning muude teemakohaste esemetega. Suure ruumi paneme ürituste plakatid, katame Nõukogudeaegse peolaua ning paneme välja mannekeenid tolleaegsete peoriidetega. Taustaks paneme mängima 1970. aasta filmi „Vitaalne”, mis kõneleb Kirovi-nimelisest kalurikolhoosist ning selle igapäeva tegemistest.

3.1 Projekti tegevuskava

Tegevuse nimetus ja lühikirjeldus	Toimumise aeg	Vastutaja(d)
Esimene kohtumine juhendajatega Rannarahva Muuseumis.	09.02.23	kõik
Teine kohtumine juhendajatega Zoomis.	16.02.23	kõik
Kolmas kohtumine Zoomis: suuline ja visuaalne ajalugu, nõukogude ajastu erinevad	02.03.23	kõik

vaatenurgad. Kolmesteks gruppideks jagunemine.		
Ekskursioon Viimsi poolsaarel: Kiroviaegse piirkonnaga tutvumine.	09.03.23	kõik
Informantide otsing ja kontakteerumine.	10.03.23	gruppides
Intervjuude läbiviimine.	15.03 - 04.05.23	gruppides
Jagunemine kuuesteks gruppideks.	11.03.23	kõik
Konsultatsioon Zoomis, tekkinud küsimuste lahendamine.	16.03.23	kõik
Vaheseminari esitluse koostamine	10.03 - 19.03.23	gruppides
Vaheseminaril osalemine.	29.03.23	gruppides
Kohtumine Zoomis: representatsioon	06.04.23	kõik
Kohtumine Rannarahva Muuseumis: kogutud materjalide ülevaatus ja näituse korraldusliku poole paika panek.	04.05.23	kõik
Kohtumine Tallinna Ülikoolis: piltide valimine näituse tarbeks.	18.05.23	kõik
Projekti portfoolio koostamine.	01.04 - 23.05.23	kõik
Kohtumine Rannarahva Muuseumis: lõplik piltide valimine näituse tarbeks.	01.06.23	kõik
ELU Projekti esitlus.	07.06.23	kõik
Näituse ettevalmistamine Rannarahva Muuseumis.	08.06-18.06.23	kõik
Näituse pidulik avamine Rannarahva Muuseumis.	19.06.23	kõik

4. PROJEKTI JÄTKUSUUTLIKKUS

Projektis osalenud üliõpilased esitavad kõik informatsiooni ning projektis osalenud informantide nimed muuseumile, mis omakorda annab muuseumile võimaluse nende inimestega ise uuesti kontakti võtta, et koguda lisainformatsiooni neid huvitavate aspektide kohta. Lisaks teevad üliõpilased näitusel ka üleskutse külastajatele, et nad saaksid soovi korral ise muuseumile oma mälestusi jagada. Rannarahva muuseumil on plaanis välja anda raamat Viimsi S. M. Kirovi nimelise näidiskalurikolhoosi kohta ja seal saavad nad kasutada meie kogutud lugusid ja mälestusi.

5. MEEDIAKAJASTUS

Tudengid hakkavad koguma Kirovi näidiskalurikolhoosi pärimust

Kirovi näidiskalurikolhoosi keskus Haabneemes 1980ndatel.

Koostöös Viimsi Rannarahva muuseumiga hakkavad Tallinna Ülikooli tudengid tänava kevadtalvel koguma Kirovi nimelise näidiskalurikolhoosiga seotud pärimust.

Rannarahva Muuseum on talletanud kolhoosiga seotud dokumente ja materjale, ent suulist pärimust pole senini süstemaatiliselt kogutud.

Tudengite projekti tulemusena soovitakse koguda 50 inimeselt ligikaudu 300 fotot Kirovi nimelise näidiskalurikolhoosi elust ja tegevusest aastatel 1946–1990. Samuti tehakse vastavaid intervjuusid, mis talletatakse helifailidena. Kogutav pärimus antakse üle Rannarahva Muuseumile ja selle põhjal koostatakse koos muuseumiga näitus.

Projekti kaasjuhendaja on Viimsi Rannarahva muuseumi direktor Janek Šafranovski. Projekti õppejõud on Tallinna Ülikooli ajakirjanduse dotsent Barbi Pilvre ja humanitaarteaduste instituudi nooremteadur Airi Uuna.

ERRiga on sõlmitud kokkulepe, et avamise järgselt teeme näituse kajastamiseks sellekohase teate aadressil kultuuriportal@err.ee. Viimis vallavalitsuse avalike suhete osakonnaga on samuti fotosid jagatud, lisaks meie koostatud pressiteadet ja ootame selle peatset ilmumist nii veebid kui paberlehes.

6. ÕPIKOGEMUSE REFLEKTSIOONID

Jane Salm: Mina liitusin selle projektiga isiklikust huvist, sest mul on varasem kokkupuude Viimsiga. Mäletan lapsepõlvest, kuidas vanaema juurde saamiseks tulid bussi püssidega piirivalvurid ning vanemad pidi neile oma passi näitama. Need mälestused tekitasid minus aga huvi sellest perioodist senisest enam teada saada. Antud projekt oli väga mitmekülgne ning nõudis lisaks inimestega suhtlemisele ka loomingulist lähenemist. Projekti tegi eriliseks see, et meile anti muuseumi poolt ette teema, mida uurida, kuid inimesed selleks tuli ise leida. Selleks tuli kasutada nii isiklike tutvusi kui ka leida teisi kanaleid, nt veebi vahendusel või kirjutades hoolekande asutustele. Projektis osalemine andis mulle julgust ning veendumust, et suudan leida ning viia läbi intervjuud inimestega, keda pole kunagi varem kohanud. Projektis osalesin ma kõigis etappides- otsisin informante ning viisin läbi intervjuusid, valisin näituse jaoks pilte. Meeskond, kellega ma koostööd pidin tegema oli väga eriilmeline, kuid koos lõime ühe üliägeda meeskonna, kellega kokku saades oli mõnus koostööd teha.

Selles projektis mõistsin, et suure rühma ühes rütmis töötamiseks on vaja häid organisatooreid, kes inimesi juhiks ning kogu protsessi haldaksid. Õppisin aga, et kuigi on keeruline kooli-, töö- ja eraelu ühendada, on see siiski võimalik.

Helina Silberg: Mina tänan toredate projektide ja vahva meeskonna eest. Võtan projektist kaasa kuldaväärt ajalootunnid ja vahva kogemuse näituse korraldamisest. Vaatamata raskustele projekti alguses, saab kokku üks ütlemata äge näitus, mida külastada. Mulle väga meeldib meie kogu meeskonna pingutus selles osas, et asi ei saanud lihtsalt tegemise pärast tehtud, vaid saime tehtud hästi, teisiti ja huvitavalt. Lõpuks ei olnud Kirovi aeg lihtsalt kolhoosielu vaid hoopis midagi erakordsemat. Usun, et ka meie loodav näitus saab olema midagi enam kui vaid näitus.

Anu Kala: Käesolev projekt andis hea võimaluse õppida paremini tundma oma kodukohta, Viimsi ajalugu. Lisaks sain kokku puutuda väga erinevate inimestega, nii projektikaaslastega, kui ka intervjuueeritavatega, kellelt sain väga palju uusi ja huvitavaid teadmisi. Oli väga põnev ja inspireeriv kuulda, kuidas nõukogude ajal said karjääri teha mitte ainult mehed, vaid ka naised. Usun, et selle näitusega saame anda oma panuse sellesse, et ka järeltulevad põlvkonnad saavad teada elust ja oludest, mis meile eelnesid.

Alexandra Savickis: Liitusin programmiga, kuna tahtsin teha midagi täiesti teistsugust. Ühtlasi köitis mind projekti pealkiri, kuna ma ei olnud varem midagi kuulnud Kirovi-nimelisest kalurikolhoosist ning tahtsin selle kohta rohkem teada saada. Kahjuks ei ole ükski minu perekonnaliige olnud seotud Kirovi-nimelise kalurikolhoosiga, kuid õnneks saime Rannarahva muuseumilt hea informandi, lustaka ja jutuka vanaproua Milvi, kes rääkis meile oma seiklustest ja elust kalurikolhoosis. Projekt ei olnud küll minu erialaga seotud, kuid ajalugu on mulle alati huvi pakkunud ning on põnev teada saada, kuidas inimesed kunagi elasid, töötasid ja millistes oludes neil tuli hakkama saada. Antud projekt võimaldas ajas tagasi rännata kohta, mida ei oska ettegi kujutada. Algselt grupiga liitudes tundsin ma nii hirmu kui ka elevust. Hirmu, sest kartsin, et kõik grupi liikmed ei panusta töösse võrdselt ning elevust, kuna tahtsin selle teema kohta rohkem teada saada. Kordagi ei tekkinud tunnet, et teema mind ei huvita või et ei soovi projektis enam osaleda. Omandasin intervjuerimise, rühmas töötamise ja aja planeerimise kogemuse.

Emma Treiberg: Antud projekti kaudu laienes kindlasti minu silmaring ning teadmised kolhoosi tegevustest ning tollasest ajastust. Lisaks sain väärt kogemuse intervjuu läbi viimisest, mis kindlasti on abiks magistritöö kirjutamisel. Kuna antud projekt ei olnud mu esimene valik, siis esialgu ei olnud mul suuri ootusi või elevust. Projekti käigus mõistsin, kui suur jälg on tegelikult ajaloos Kirovi kolhoosi ja seal töötanud inimestel. Tunnen, et minu väärtushinnangud on muutunud, sest suudan ajalugu paremini mõista ning seeläbi ka väärtustada esivanemaid. Olen tegelikult väga rahul, et motivatsioonikirja alusel soovitud projektiga liituda ei õnnestunud, sest nüüd sain ennast arendada ja proovile panna uues valdkonnas. Mul on hea meel, et sain panustada millegisse nii väärtuslikku ja olulisse. Projekti õnnestumiseks nägid kõik vaeva ning hoolimata vahel esinenud koostöö viperustest, oleme koos teinud ära suure ja väärtusliku töö.

Kadri Valter: Mina liitusin selle projektiga peaaegu, et täiesti juhuslikult, aga olen oma valikuga väga rahul. Kirovi ajastust oli mu teadmiste kogum peaaegu, et null, aga tänu sellele projektile olen ma nii palju õppinud ja teada saanud. Antud teekond kujunes oodatust põnevamaks, oli nii tagasilööke, kui asjade selgus jäi puudulikuks, aga samas oli ka palju positiivsust, mis kindlasti jätab mulle endale eredaid mälestusi. Minu ümber olid meeldivad inimesed, ma õppisin projektis palju uut ja nautisin inimestega koostöö tegemist. Olin projektis aktiivne ja üritasin olla alati olemas, kui vaja. Andsin kõiges oma panuse. Projekti käigus sai enim selgeks see, kui oluline on meeskonna ja tegevuskava organiseerimine, ka

väikesed mitte otstarbelised otsused võivad võtta meeletu koguse väärtuslikust ajast. Kui kõik on hästi läbiviidud, siis oodatavad tulemused on ka kordades parem. Üldjoontes olen meie projekti valmimisega rahul ja loodan, et näitus meeldib ka teistele.

Aveli Vendelin: ELU projektis osalemine oli minu jaoks väga huvitav ja õpetlik kogemus. Ma sain teadmisi juurde nõukogude ajast ning minu jaoks olid need väga põnevad, sest ma ei ole sellel ajal sündinud. Ma sain juurde ka grupis töötamise kogemuse. Ma tunnen head meelt selle üle, et sain anda enda panuse ajaloo säilimisse. See projekt õpetas mulle, kuidas inimestega suhelda ja intervjuusid läbi viia. Sain neid tehes aru, kui tähtis on eelnev ettevalmistus, et intervjuu tuleks sujuv ja hea. Enda panusena sellesse projekti osalesin ma kõigis kokkusaamistes, käisin intervjuusid tegemas, rääkisin grupivestlustes kaasa, aitasin slide ja portfooliot koostada.

Anni Pere: Meie projekt oli mitmekülgne ning andis kaasa palju erinevaid kogemusi. Kuna projekti tegevus baseerus intervjuudel ja intervjuueeritavate otsimisel, siis võtan kaasa teadmised, et kuidas viia läbi intervjuusi ning kuidas leida projekti kontekstis õiged intervjuueeritavad. Algselt küll kõige hirmutavam aspekt projektis, sai läbi kogemuse just julgemaks ja intervjuueerimine muutus mugavamaks tänu esimestele kogemustele. Teiseks oluliseks kogemuseks oli julgus võtta initsiatiivi. Projekti esimeses staadiumis panin tähele, et oli raskusi käivitada tööd projektis. Selle tõttu oli oluline, et hakata ise tegutsema ning hakata ise suhtlema tihedamalt liikmetega, et olulised eesmärgid saaksid täidetud.

Olen kindlal arvamusel, et püstitatud eesmärgid said täidetud. Projektiga on kaasatud intelligentsed ning aktiivsed inimesed, kellel on visioon ja tahtmine projekt teha nii täiuslikuks, kui see on vähegi võimalik. Tänu erinevate liikmete tagataustale oli see ka võimalik, andes kaasa erinevaid teadmisi ja mõtteid.

Urmet Tambre: Minu lapsepõlv oli ajal, kui olid veel kolhoosid. Mäletan iseseisvalt nendest aegadest väga vähe, kuid olen alati tahtnud rohkem teada saada. Projekt oli selleks suurepärase võimalus. See oli kui rännak lapsepõlves läbi Kirovi kolhoosis töötanud inimeste fotode ja lugude. Kuulsin inimestelt tolle aja jutustusi ja seiklusi, elu lõbusat ning karmi poolt. Õppisin, kuidas leida tänapäeval üles inimesi, keda sa ei tunne ja ei tea, kasutades selleks nii olemasolevaid tehnilisi lahendusi kui ka suust suhu infot. Sain teada, et intervjuudeks tuleb palju ette valmistada ning sealt saadud informatsiooni töötlemine on töömahukas. Samuti sain teada, kuidas tõsta inimeste usaldust sinu projekti toetamise vastu,

et nad annaksid võhivõõrale oma kõige kallimad fotod kaasa. Mina lõpetan projekti vaid positiivsete tunnetega. Sain palju teada vanadest aegadest, pidude ja kultuuri ajaloost Eestis. See oli suurepärase võimalus ja hea projekt ning olen rõõmus, et sain selles osaleda.

Loore-Liis Kauber: Liitusin just selle projektiga huvist kokku panna näitust. Kuna olen antropoloogia tudeng, siis ei ole inimestega suhtlemise ja intervjuerimise osa mulle võõras ning tahtsin keskenduda just sellele, mida ma nii palju kogenud ei ole ehk kogutud teadmiste esitamise näituse vormis. Siinjuures meeldis mulle ka väga, et meie ELU projekti partneriks on Viimsi Rannarahva muuseum, kellele näituse küsimustega toetuda. Ka on mul hea meel teiste rühmaliikmete üle, kes on kõik projektist huvitatud ning intelligentsed ja toredad inimesed. Kuigi meil oli projekti alguses raske töö fookust paika panna ning vedama saada, on nüüdseks mõte selge ning lõpusirge silme ees. Usun, et projekti eesmärgid said täidetud ning näitus tuleb äge.

Linda Grete Randla: Kuna enne selle projektiga liitumist polnud ma mitte kunagi S. Kirovi Näidiskalurikolhoosist kuulnud ning ka minu lähedased pole kolhoosis töötanud, siis eelkõige saingi projekti jooksul palju uusi teadmisi kolhoosielu ning üldiselt tolle ajaperioodi omapärade kohta. Ma valisin selle projekti, soovides tutvuda muuseumitööga ning näituse koostamise protsessiga ning selle võimaluse ma ka sain. Samas olin eeldanud, et see projekt kujutab endast pigem arhiividesse sukeldumist ning raamaturiilite vahel ekslemist, mitte otse inimestelt info kogumist, nii et aspekt muuseumitööst, mille kohta õppisin, ei langenud päris kokku minu ettekujutusega ning täiendasin hoopis enda oskusi võhivõõraste inimestega suhtlemisel. Viimaks, kuna projekti juhendajad andsid tudengitele üsna vabad käed, võimaldas osalus selles projektis mul edendada enda aja planeerimise oskust.

Johanna Leppmets: Ma liitusin selle projektiga, kuna minu ema ja vanaema on mulle varem jutustanud ajast, mil nad Kirovi kalurikolhoosis töötasid. Seetõttu tundsin, et projekt oleks minu jaoks huvitav, kuna ma saaksin projekti käigus rohkem informatsiooni Kirovi kalurikolhoosi kohta ja sellest mis seal täpsemalt toimus. Lisaks sellele arvasin, et ma saaksin siia projekti ka panustada, kuna ma tunnen inimesi, kes on varem kalurikolhoosis töötanud ja saaksin neilt väärtuslikku informatsiooni. Veel üks põhjus, miks ma liitusin selle projektiga on see, et mind huvitas ka projekti näituse osa. Ma olen varem natukene kokku puutunud ja aidanud inimestel ülesehitada ja kaunistada lava ning see on olnud lõbus ja huvitav kogemus. Seepärast tahtsin ma ka osa võtta Kirovi kalurikolhoosi näitluse kokkupanemisel.

Selle projekti käigus olen ma õppinud palju uut informatsiooni Kirovi kalurikolhoosi kohta ja tunnen, et mul on parem ülevaade sellest, milline oli minu ema ja vanaema elu sel ajal, kui nad kalurikolhoosis töötasid. Projekti käigus olen ma ka aru saanud, et nüüd ja praegu oli viimane aeg koguda informatsiooni Kirovi kalurikolhoosi kohta, kuna meil oli juba raske leida informante ning tulevikus oleks see olnud veel raskem ja võimatum. Seetõttu on mul hea meel selle üle, et liitusin just selle projektiga, kuna ma tunnen, et me oleme kogunud väärtusliku informatsiooni, mis muidu oleks ajaga kaduma läinud.

Jüri Saealle: Liitusin selle projektiga oma õppejõu soovitusel. Kuna õpin ajalugu, siis valik oli üsna loogiline. Varem pole palju kuulnud S. Kirovi Näidiskalurikolhoosist, kuna sattusin Viimsisse üsna harva. Tänu projektile sain tutvuda selle kohaga. Lisaks sellele sain hea kogemuse, kus sai töötada erinevate ajalooallikatega, materjalidega ja inimestega, kes nägid ise ning olid selles “ajaloos”. Projekt on väga kasulik, kuna see kõik on seotud minu erialaga. Seega jäin projektiga rahule, kuna see vastas minu ootustele.

Liilia Ploom: Kuna ajalugu on minu huviala, aga õpin eripedagoogikat, siis tundus hea mõte olevat praegune projekt siduda nii enda huvi ning koolis vajamineva õppeaine sooritamisega. Ootusi alguses ei olnud, pigem väikene kartus, kuidas ma võiks ülesannetega toime tulla, seega oli ootus pigem isiklik. Õppisin hoopis teistsugust infot otsima, kui on minu erialal vaja: leidma inimeste kontakte ja taustainfot seoses meie projektiga. Kuna ma ei ole nii suures rühmas varem töötanud, tundus keeruline oma arvamust esile tuua nii, et sellest oleks ka kasu. Tulevikus arvan, et tunnen vähem ebakindlust, kui tuleb tegeleda millegagi, mis pole otseselt minu tööga seotud ning siis võtaks rohkem aega materjalidega tutvumiseks. Juhendajad on olnud toetavad ja andnud infot, mis on vaja, samas jätanud üliõpilastele vabaduse ja vastutuse.

Helena Aadli: Antud ELU projekt köitis mind, kuna olen varasemalt õppinud kunstiajalugu ning kokku puutunud ka näitusegevusega, hetkel huvitab mind väga mälu uuringute käekäik. Lisaks sellele paelus mind, et suulist pärimust ei ole Kirovi kalurikolhoosi kohta varasemalt süstemaatiliselt kogutud. Suuliste ajalooallikate kogumise põhimõtetest andis juhendaja Airi Uuna väga hea ülevaate loengu ning lisakirjanduse näol. Tagantjärele mõeldes sain paremini aru, mis oleks võinud olla projektis ja omavahelises suhtluses paremini ning võtan selle kindlasti kaasa. Kokkuvõttes oli materjali kogumine ja välja selekteerimine põnev,

tore oli näha, kuidas teema ennast ja rühmakaaslasi köitis, kuidas materjalide kogumise järgselt hakkas näitus lahti rulluma ning inimesed muutusid järjest loomingulisemaks.

7. TULEMUSTE KOKKUVÕTE

ELU projekti eesmärgiks oli koguda näituse korraldamiseks nii suulist kui ka visuaalseid mälestusi Viimsis ja teistes piirkondades tegutsenud S. Kirovi näidiskalurikolhoosi aastatest 1946–1990. Muuseumi palvel keskenduti materjalile, mis kõneleks tolleaegsetest pidudest ja tähtpäevadest. Projekti kestus oli veebruarist juuni keskpaigani. Projekt päädib üliõpilaste jaoks 19. juunil, mil avatakse Viimsi Rannarahva muuseumis kogutud materjalidest näitus. Eesmärgi saavutamiseks tuli üliõpilastel leida informante, kes oleksid nõus oma mälestusi sellest perioodist jagama. Informantide leidmiseks saadi abi Rannarahva muuseumilt, kuid tuli kasutada ka isiklike tutvusi või veebimeedia abi. Informantide intervjuerimine osutus kohati keerukaks, sest inimesed ei mäleta hästi enam ajalugu või keeldusid lihtsalt koostööst. Lisaks oli üliõpilastel raske leida pildimaterjali, sest sel ajal polnud paljudel inimestel võimalust omada visuaalse informatsiooni talletamiseks vajalikke aparate.

Kokku koguti S. M. Kirovi näidiskalurikolhoosi endistelt elanikelt ning töötajatelt ligi 300 fotot, mis kujutavad kolhoosi vaba aega ja meelelahutust. Nendest oleme välja valinud umbkaudu 60 kõige kõnekamat ning andnud need üle Viimsi Rannarahva muuseumile digiteerimiseks ning näituse tarvis välja printimiseks. Lisaks oleme 15 informandiga läbi viinud ka intervjuu, milles nad andsid fotode kohta taustainfot ning jagasid teisi selletemalisi mälestusi. Transkribeeritud intervjuud arhiveeritakse koos fotodega muuseumis. Üheskoos piltidega oleme kogunud ka muid tolleaegsete üritustega seonduvaid esemeid, nagu käsitsi valmistatud ürituste plakateid ja peoriideid, et neid samuti näitusel välja panna. Mõningad illustreerivad näited kogutud materjalidest on pandud portfoolio lisasse.

Enamus intervjueritavate vastustest selgus, et kolhoosi edukuse taga oli selle esimees Oskar Kuul, kes ilmselt omas otseseid sidemeid Moskvaga. Inimesed mõistsid, et neil oli seal piirkonnas rohkem võimalusi ning ressursse kui ülejäänud Eestis. Siiski vastustest selgus, et sel perioodil tuli peolauale vajaliku kraami leidmiseks olla loominguline ning vaatamata keerulisele ajastule olid laud alati rikkalikult kaetud ning nn „kuival ajastul” leiti võimalus alkoholi tarbida (viin morsiklaasis, buss peoplatsi ees). Lisaks asusid S. Kirovi näidiskalurikolhoosi alad nn „kinnises tsoonis” ning külalised, kes saabusid peole väljastpoolt, tuli piirivalves registreerida. Informandid leidsid, et sellel perioodil olid küll oma võlud ja võimalused, kuid kindlasti ei igatse nad neid aegu enam tagasi.

8. KASUTATUD KIRJANDUS

Alaküla, K. (1998). Kalurikolhoos Kirovist AS Esmarini. Tallinn: AS Printtare. Lk 15 - 37.

Hirsijärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2010). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.

Veskimägi, K-O. (2005) *Kuidas valitseti Eesti NSV-d*. Tallinn: Varrak.

Kreepuu, T. (2011). Tähtpäevakalendri kujunemisest Nõukogude Eestis aastatel 1945–1985. *Tuna. Ajalookultuuri ajakiri*, 14(2), 68-90.

Laherand, M. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk.

Nõukogude Eesti. Entsüklopeediline teatmeteos. lk 78–80. II trükk 1978.

Olesk, S., & Saluvere, T. (2011). Millisena paistab meile nõukogude aeg?. *Methis. Studia humaniora Estonica*, 5(7).

Šafranovski, J (2020). Kirovi kolhoos – palju küsimusi ja vähe vastuseid. Viimsi teataja. <https://viimsiteataja.ee/huvitavat/kirovi-kolhoos-palju-kusimusi-ja-vahe-vastuseid/>
(2.06.2023)

Tudengid hakkavad koguma Kirovi näidiskalurikolhoosi pärimust, Viimsi uudised, 2023. https://viimsiuudised.ee/koik-uudised/tudengid-hakkavad-koguma-kirovi-naidiskalurikolhoos-i-parimust/?fbclid=IwAR1cnUY8kMPjqMplBBBOUcQzmZfnVhZIMMks9nZGVdeFbi1OR4M4yt-_YKU (2.06.2023)

9. LISAD

9.1 Näiteid kogutud visuaalsetest materjalidest

9.1.1 Lisa 1

Viimsi S. Kirovi näidiskalurikolhoosist tuntuks saanud ansambel „Vanaviisi” esinemas 90-ndate alguses Eesti „metallikuningannale” ja ärinaisele Tiiu Silvesele. (Riho Rõõmus erakogu)

9.1.2 Lisa 2

1980. aasta suveolümpiamängud Moskvas. Kirovi Rاندlased koos Tšaadist pärit kaunitaridega (Vello Rand erakogu).

9.1.3 Lisa 3

Vaade S.M.Kirovi nimelise nädiskalurikolhoosi keskusele

<https://ajapaik.ee/photo/759026/vaade-smkirovi-nimelise-kalurikolhoosi-keskusele/>

9.1.4 Lisa 4

Vasakul Milvi mees ja paremal Milvi, seljas spetsiaalselt tema juubeliks tehtud kleit.

Kolhoosis oli ateljee, kus olid õmblejad ja rätsepad. Sünnipäeva kleidi lasigi Milvi ateljees õmmelda. Kleit olevat nii ilus olnud, et üks naine tahtis seda isegi endale pulmkleidiks. Kleidi disain oli õmbleja kavandatud. Milv lasi seal endale ka kasuka teha

9.2 Näiteid suuliselt kogutud materjalist

9.2.1 Lisa 1

Sirje R. (63 a) : ... mäletan, et olin kuskil 6 - 7 aastane, kui peeti jaanipäevasid. Kolhoos oli sel ajal väga pisike ning kõik tundsid üksteist ning kogukond oli väga kokkuhoidev ning kõiki pidusid peeti koos. Mäletan, et pidusid peeti sealsamas Viimsi rannas, mis on tänaseks ametlik supelrand, siis ta oli lihtsalt rannariba. Mäletan, et suured, suured lauad olid uhkeks pidulauaks kokku klopsitud ja jaanituleks olid suures paadid püsti aetud. Laste jaoks oli see hästi tore.

Urve Mäe: see lasteaed Piilupesa oli täiesti eriline, seda oleks pidanud nägema. Sisustus ja kõik oli kolhoosi enda tehtud. Jaapanlased käisid meil seda kõike vaatamas.

Riine Paartalu: ... ühel aastal, kui valmistasime ette jõulupidu – õigemini nääripidu, aga see osutus selliseks kuupäevaks, mis oli enne jõulusid – ja me tõime kuuse tuppa. Ja siis, kui ma peo hommikul siia tulin [...] siis seda kuuske majas enam ei olnud. Kuusk oli välja tõstetud, sest see oli väga paha aeg. Ja ega mind, noort inimest, siis ka eriti ei valgustatud. Aga hiljem olen kuulnud, et mõned suuremad mehed siit osakonnast said natukene peapesu veel kõrgemalt poolt. Aga kui jõulude aeg sai läbi – ja see Pereklubi pidu oli siis praeguses mõistes jõulude ja uue aasta vahepeal – siis oli kuusk jälle sees.

Virve Mägi: ... mitte ainult peole, vaid et üldse siia külla, sai ju tulla ainult piiritsooni loaga. Ja see asi hakkas minema leebemaks kuskil kaheksakümnendate teisel poolel, sest et muidu olid siin ju piiritsooni loa kontrollid. [...] Ja see tähendas seda, et kui sa ei olnud kohalik ja sa tahtsid siia tulla, siis sul oli vaja, et keegi sind siia kutsus. Nii, et minu ema ja isa andsid oma nõusoleku, mina läksin paberiga külanõukokku ja siis võisin pool aastat rahumeeli kodus käia. [...] Mu sõbranna just tuletas meelde, kuidas ta last ootava emana läks mereranda pidi, sest et öeldi, et Suurpeas on soldatid ees. Aga temal oli vaja Loksale saada, sealt edasi Rakvere-maile hääletada. Ja siis tema läski läbi võsa ja üle kivide ja kändude jõudis siis niimoodi, et püssimehed ei olnud vastas.